

Participatie- en Inspraakdossier bij Definitief Ontwerp fase 1 Schoterbos

Februari 2017

Parken zijn van groot belang voor het leven en welzijn van mensen die wonen in een stedelijke omgeving. Zo is het Schoterbos voor de bewoners van de omliggende wijken in Haarlem-Noord een groene ruimte dichtbij huis waar je even heen kan met kleine kinderen, waar ouderen een ommetje maken en waar je als puber een beetje kan rondhangen. Een plek kortom om te spelen, in beweging te komen, te tuinieren en te ontspannen. Ook in ecologische opzicht zijn parken belangrijk voor de stad. Aandacht voor het leefklimaat voor flora en fauna is daarom noodzakelijk. Dat betekent zoeken naar een goede balans tussen natuurwaarde en gebruikswaarde. Het Definitief Ontwerp fase 1 biedt deze balans en geeft het park de ruimte om uit te groeien tot een plek waar verschillende vormen van gebruik en natuur samengaan. Het Definitief Ontwerp fase 1 is een uitwerking van het Schetsontwerp Schoterbos (augustus 2016) en het Voorlopig Ontwerp fase 1 (september 2016). Deze notitie behandelt in vogelvlucht de planvorming, de visie op het ontwerp en de discussies tijdens participatie en inspraak.

I Uitgangspunten voor het Schetsontwerp

In het Schetsontwerp is het streefbeeld voor de toekomst van het hele park beschreven. Daarin heeft de landschapsarchitect de randvoorwaarden en aanbevelingen uit de Gebiedsvisie Schoterbos - Jan Gijzenvaart (2012) verwerkt. De vier principes:

- herinrichting van de parkranden;
- goede entrees en logische verbinding met de wijken;
- heldere parkroutes voor fietsers en wandelaars;
- een betere overgang van besloten terreinen naar parkgebieden.

De randvoorwaarden:

- oplossen drainageprobleem (door meer open water);
- aandacht voor passend en betaalbaar beheer;
- bestaande erfafscheidingen herinrichten (sloten en hagen);
- goede afbakening van het hondenlosloopgebied;
- aanbrengen van hoogteverschillen.

Ook de uitgangspunten in het Ecologisch Beleidsplan (2013) zijn verwerkt:

- oplossen slechte drainage;
- kiezen voor inheems struiken en bomen die passen bij het park;
- ontwikkelen zoomvegetaties,;
- aanleg van een zonnige regenwaterpoel;
- realiseren van een bijenweide en vlinderbiotoop.

II Het Schetsontwerp

De balans tussen gebruikswaarde en ecologie krijgt in het Schetsontwerp vorm volgens het principe 'ruwe bolster, blanke pit'. In de zomen van het park ligt straks de nadruk op ecologie. Met behoud van voldoende doorzichten worden de parkranden verdicht door extra (inheemse) bomen toe te voegen en meer onderbegroeiing. De afwisseling van hoge bomen, lage bomen, heesters en een ecologisch waardevolle kruidenlaag (passend bij de natuurlijke vegetatie in het Schoterbos) geeft een bosachtig karakter. Vogels, insecten, egels en andere kleine dieren kunnen hier gedijen. Het hart van het park krijgt een meer open inrichting met gazons, water en tuinen (Schotertuin, schooltuinen). Het accent ligt hier op het gebruik, waarbij de ecologie niet uit het oog wordt verloren. Langs het water ontstaat de mogelijkheid om, zoals dit ook langs de Jan Gijzenvaart gebeurt, ecologische oevers aan te leggen. Nieuw water geeft aan de tuinen een natuurlijke begrenzing, waardoor een hoge omheining minder nodig is. Het tuineiland wordt zichtbaar en genietbaar vanuit meer delen van het park dan nu het geval is. Wandelaars krijgen nieuwe wandelmogelijkheden met bredere verharde paden (rolstoelen, rollators, kinderwagens), smallere paden en meer natuurlijke paden langs het water. Het rondpad is ook een aanwinst voor hardlopers en skaters. Hengelaars kunnen weer volop vissen, onder andere op de steigers die toegankelijk zijn voor rolstoelen. Overeenkomstig het

Speelruimteplan (2013-2020) is gekozen voor natuurlijk speelaanleidingen (speelheuvel, waterspeelplaats).

Het nieuwe water is ook deel van een *natuurlijke* en *duurzame* oplossing van het drainage-probleem. De aanleg van een nieuw drainagesysteem is kostbaar, gevoelig voor storingen en zeer onderhoudsgevoelig. Zo blijkt ook uit de huidige drainage die niet werkt, onder andere door de aanwezigheid van een ondoordringbare laag in de bodem. Daarom is gekozen voor een natuurlijke oplossing: meer oppervlaktewater, meer reliëf (zodat het regenwater afstroomt naar de nieuwe vijvers) en doorwoelen van de bodem (waar mogelijk, om de ondoordringbare laag te doorbreken).

De ecologische zomen geven het park een heldere begrenzing met duidelijke ingangen vanuit de omliggende buurten. De toegang voor auto's (onderhoud, bevoorrading) bevindt zich straks – op verzoek van Artisklas en Stayokay - aan de Mr. Jan Gerritzlaan. Twee logische routes voor fietsers (noord/zuid en oost/west), sluiten straks aan op het omringende weggennet (met nieuwe bruggen over de Jan Gijzenvaart), zoals in de Gebiedsvisie wordt gevraagd. Dit ontlast de overige paden van fietsverkeer.

III Fasering

Gekozen is voor een fasering in de aanpak van het Schoterbos. Dat heeft belangrijke voordelen. De financiering kan over een langere periode worden opgebouwd en doordat voor elke fase een Voorlopig Ontwerp wordt gemaakt, kan in elke fase worden aangesloten bij de inzichten van dat moment (binnen de uitgangspunten van het Schetsontwerp). Bovendien sluit fasering aan bij de natuurlijke fasering: na het graven van het water en het doorwoelen van de grond is sowieso een rustperiode van een jaar nodig om de grond tot rust te laten komen. Gezorgd wordt dat elke fase op zichzelf staat. Na elke fase is er sprake van een verbetering van het park.

Fase 1 is de meest omvangrijke fase: de waterproblematiek wordt aangepakt door 90% van het nieuwe water te maken inclusief de ecologische oevers (alleen het verbreden van de rechte sloot en de aansluiting op de huidige vijver gebeurt in de volgende fase). In dit deel van het park vindt het groot onderhoud groen en paden plaats. In het hele park worden bomen die ziek of risicovol zijn gekapt of behandeld. Tot slot wordt het nieuwe rondpad aangelegd.

Fase 2: Aanleggen overig water en bruggen (onder meer de verbinding met de huidige vijver) en de rest van het groot onderhoud groen.

Fase 3: Maken van natuurvriendelijke oevers, bruggen over de Jan van Gijzenvaart, verbetering van de paden en realiseren fietsroutes.

Fase 4: Aanleg nieuwe voorzieningen (waterspeelplaats, visvlonders) en nieuwe beplanting.

IV Participatie

Bij de participatie is aangesloten op de uitgebreide participatie die voor de Gebiedsvisie heeft plaatsgevonden. Het Definitief Ontwerp fase 1 blijft binnen de uitgangspunten van de Gebiedsvisie. Aan de hand van deze uitgangspunten is gesproken met de organisaties die in het park zijn gevestigd en die directe gevolgen van het ontwerp ondervinden (Artisklas, Stayokay, Schotertuin, Schooltuinen en Ecosol). Daarnaast is gesproken met Scouting Brigitta die zich graag in het park wil vestigen, Stayokay (uitbater van eventuele stadscamping), de voorzitters van de omliggende wijkraden (Sinnevelt, Delftwijk Waterbuurt, Dietsveld Vogelbuurt, Indische Buurt Noord), de Haarlemse Bomenwachters en de Fietsersbond Haarlem. Samen vormen deze organisaties de Klankbordgroep Schoterbos die viermaal bijeen is geweest (de Fietsersbond op eigen verzoek alleen agenda-lid). Een van deze bijeenkomsten was in het park om op locatie de gevolgen van het ontwerp voor onder andere de bomen te bekijken.

Discussieonderwerpen in de klankbordgroep waren:

- **Hondenbeleid:** wandelaars en fietsers hebben last van honden en verwijten hondenbezitters zich niet aan de regels te houden; hondenbezitters zeggen nergens heen te kunnen met hun hond. Het Definitief Ontwerp fase 1 voorziet in een duidelijk gemarkeerde hondenuitrenplek aan de sportveldenkant van de huidige vijver. Deze plek is niet in de buurt van speelplekken. Het bepalen van de uitrenplek is in lijn met het hondenbeleid dat momenteel voor heel Haarlem wordt opgesteld.
- **Entree voor auto's:** een toegang voor autoverkeer is noodzakelijk (onderhoud, bevoorrading). Artisklas vindt de huidige entree onrustig voor hun dieren. Stayokay wijst erop dat deze ingang nu al druk genoeg is. Hoewel de route vanaf de Delftlaan korter is, is op hun verzoek besloten de entree in de mr. Jan Gerritzlaan te situeren. De overige klankbordgroepleden konden hiermee instemmen.
- **Onderhoud en toegankelijkheid paden:** de huidige staat van de paden wordt 'gevaarlijk' genoemd. Gevraagd wordt om een goede toegankelijkheid voor ouderen en rolstoelen. Gekozen is daarom voor voornamelijk verharde paden.
- **Handhaving:** veel klachten over gebrekkige handhaving (honden niet aangelijnd, brommers in het park). Een algeheel fiets- of hondenverbod is niet realistisch. Gekozen is voor het aanleggen van twee logische fietsroutes (noord/zuid en oost/west) die fietsers sneller zullen kiezen. De wijkraad Delftwijk Waterbuurt heeft bezwaar tegen nieuwe bruggen over de Jan Gijzenvaart. Deze bruggen zijn pas opgenomen in fase 3, waarvoor te zijner tijd opnieuw een participatie en inspraakronde zal plaatsvinden.
- **Fasering:** men is bang dat de volgende fasen (2 t/m 5) nooit gerealiseerd worden. Voor de vervolgfases is een opgave gedaan voor het nieuwe investeringsplan. Eventuele nieuwe investeringen worden bij de behandeling van de begroting 2018 vastgesteld.
- **Vestiging Scouting Brigitta en stadscamping.** Met name de wijkraad Delftwijk Waterbuurt maakt bezwaar tegen bebouwing in het park (onder andere scoutinghome). Ook blijkt uit een enkele zienswijze vrees voor overlast. In het Schetsontwerp is een mogelijke locatie voor scouting Brigitta en de stadscamping bepaald. De stadscamping is klein en aanvullend op de Stayokay. Scouting Brigitta maakt ook nu al veelvuldig gebruik van het park en heeft in het verleden al gehoor gevonden bij politiek om eventueel naar het park te verhuizen. Het is een voorziening die in zijn aard past bij een park. Respect voor de natuur hoort bij hun doelstellingen. Het gaat nu alleen om een reservering voor een mogelijke locatie. Voor realisering van beide voorzieningen moet een apart traject worden doorlopen met onder andere de afdeling vergunningverlening. Dit is een proces dat, na het vaststellen van het Definitief Ontwerp, door Scouting Brigitte en/of Stay Okay zelf moet worden opgestart.

V Inspraak Voorlopig Ontwerp fase 1 en zienswijzen

Van 11 oktober t/m 27 november 2016 heeft het Voorlopig Ontwerp fase 1 ter visie gelegen. Op 22 oktober 2016 vond in het Schoterbos een informatiemiddag met rondleidingen plaats, waar zo'n 150 mensen zijn geweest. Er zijn 66 zienswijzen ingediend. Het overgrote deel van de zienswijzen heeft een positieve insteek (fijn dat er iets gaat gebeuren) en geeft aanvullende suggesties (overgenomen is bijvoorbeeld de suggestie om een natuurlijk wandelpad langs het water te maken).

Met enkele indieners van zienswijzen is in januari 2017 een nader gesprek gevoerd:

– Initiatiefnemers petitie voor het realiseren van een speeltuin.

Een groep jonge ouders in de omgeving van het Schoterbos mist speelgelegenheid voor kinderen en heeft 373 handtekeningen opgehaald met een online-petitie waarin wordt gepleit voor een speeltuin in het park. Het ontwerp kiest voor natuurlijk spelen, zoals vastgelegd in de Nota Speelruimtebeleid 2013-2020. Fase 1 voorziet in een speelheuvel en een kleine speelplek met zand en enkele speeltoestellen (eventueel de huidige glijbaan en klimrek). Het water geeft straks nieuwe mogelijkheden, denk aan een speeleiland of een waterspeelplaats. In aanvulling bevindt zich op steenworp afstand de goed onderhouden en goedge vulde speelplaats van de kinderboerderij. Ook in de woonbuurten zijn speelplekken met speeltoestellen te vinden.

De beleidsmedewerker Groen en Spelen en de gebiedsverbinder Noord maken binnenkort een inventarisatie van de bestaande speelplekken in Sinnevelt en betrekken daarbij het verzoek om uitbreiding van de speelvoorzieningen.

- Natuurorganisaties (KNNV, IVN Zuid Kennemerland, Vogelwerkgroep Zuid Kennemerland), Stichting Doetuinen en Haarlemse Bomenwachters

Gaat het wel lukken met die natuurlijke oplossing voor het oplossen van de wateroverlast

100% garantie is nooit te geven, wel is duidelijk dat de huidige technische oplossing niet werkt. Sowieso zijn technische oplossingen duur, ook in het (intensieve) onderhoud en storingsgevoelig. Vergroten van het open wateroppervlak zorgt dat regenwater op meer plekken wordt opgevangen en afgevoerd via een verbinding met de Jan Gijzenvaart. Het water wordt zo aangelegd dat er lichte stroming ontstaat. Door meer reliëf in het park te maken (de speelheuvel, het iets bol leggen van de grasvelden) stroomt het regenwater af naar het open water. De ondoordringbare laag in de grond die ervoor zorgt dat regenwater niet diep de grond in kan zakken, wordt omgewoeld. Mogelijk komen op bepaalde plaatsen eenvoudige drainagebuizen die lozen op het open water (geen pomp). Recente grondboringen bevestigen dat de waterhuishouding door deze aanpak gaat verbeteren.

Natuurwaarden

De natuurorganisaties zijn van mening dat het ontwerp de natuurwaarden in het Schoterbos verzwakt. Met name het weghalen van de windsingel bij de Schotertuin was een pijnpunt: nestgelegenheid voor zangvogels, verblijfplaats van insecten (voedsel voor de vogels en verdelger van bladluis), afvangen wind. De windsingel zorgt voor een goed microklimaat in de besloten tuin. Bovendien wordt een slechte (ecologische) waterkwaliteit gevreesd. Zij stellen voor de huidige situatie zoveel mogelijk te behouden (waaronder de windsingel) en een deel van het water niet aan te leggen. In overleg met de natuurorganisaties en de bomenwachters is in het DO een deel van de windsingel gehandhaafd. Door de natuurorganisatie is aangegeven dat zij deze aanpassing in het DO een verbetering vinden.

Het eindbeeld dat in het Schetsontwerp wordt nagestreefd betekent geen verzwakking, maar juist een versterking van de natuurwaarden in het park. De natuurwaarden in park krijgen vorm in de parkzomen met plantsoorten die horen bij het park, maar ook door de nieuwe natuur-vriendelijke oevers.

De vrees van de natuurorganisaties dat de waterkwaliteit onvoldoende zal zijn is gebaseerd op de huidige vijver waarin inderdaad weinig leven zit. De huidige vijver is echter al lange tijd slecht onderhouden en ontbeert beplanting, een basisvoorwaarde voor gezond water. Ook ontbreekt stroming in de vijver. Door (minimale) stroming te organiseren, beplanting aan te brengen en goed te onderhouden komt het nieuwe water tot leven. Het feit dat er een open verbinding is met de Jan Gijzenvaart (boezemwater) vormt geen beletsel. Juist de Jan Gijzenvaart laat nu al zien dat er in ecologisch opzicht met de juiste beplanting veel mogelijk is.

Om tegemoet te komen aan de bezwaren van de natuurorganisaties is besloten delen van de windsingel te behouden. Dit vergemakkelijkt ook de natuurlijke migratie van de vogel- en insectenpopulatie naar de zomen van het park.

Tevens is voorgesteld om in de aanloop naar de uitvoering samen het beplantingsplan voor het park (boven en onder water) nader te bespreken en samen een plan voor het toekomstig beheer en onderhoud op te stellen (in de geest van het Schetsontwerp). Beide onderwerpen zijn essentieel voor een goede natuurontwikkeling.

Het Hoogheemraadschap (beheerder van het water) heeft overigens laten weten dat het geen optie is een deel van het water niet aan te leggen: daardoor ontstaat doodlopend (stilstaand) water met alle gezondheidsrisico's van dien.

Onvoldoende gekeken naar beheer en onderhoud

De Haarlemse Bomenwachters stellen dat er onvoldoende onderzoek is gedaan naar de alternatieven en dat onvoldoende is gekeken naar beheer en onderhoud. De planvorming is uitgegaan van de keuzes die zijn gemaakt in de Gebiedsvisie en het Ecologisch Beleidsplan (natuurlijke oplossingen). Toegezegd is om samen met de Haarlemse Bomenwachters en de andere natuurorganisaties een duurzaam beleidsplan voor het toekomstige beheer & onderhoud te ontwikkelen (uitgaande van het Schetsontwerp).

- Egelopvang

De Egelopvang vreest dat de voorgenomen werkzaamheden in het Schoterbos ten koste gaan van de egelpopulatie in het park, met name omdat gestreefd wordt naar uitvoering in de winter wanneer egels door winterslaap het meest kwetsbaar zijn. De Flora- en Faunascan heeft geen egels waargenomen, maar sluit niet uit dat ze er zijn. De gemeente is gehouden bij de uitvoering zorgvuldig te handelen (vóór de start van de uitvoering inventariseren waar zich egels bevinden, eventueel gefaseerd uitvoeren van het werk, het sparen van verblijfplaatsen of eventueel wegvangen). Afgesproken is dat de Egelopvang wordt betrokken bij de concrete planning van het werk: 1. voorafgaand aan de aanbesteding (in verband met voorwaarden voor de aannemer) en 2. bij het plannen van de uitvoering (met de inmiddels gecontracteerde aannemer). De Egelopvang wil ook zelf een bijdrage leveren aan de te nemen maatregelen.

- Hengelsportvereniging

De Hengelsportvereniging is van mening dat het huidige plan slecht is voor de visstand in het park. Door de open verbindingen met de Jan Gijzenvaart verlaat de vis het park. Gepleit wordt voor roosters op de plaatsen waar het water het park inkomt (kleine vis kan in en uit, grote vis blijft in het park). De vereniging is bereid een deel van het onderhoud van de roosters voor hun rekening te nemen.

In het Definitief Ontwerp verandert de huidige situatie niet. Er is ook nu al een open verbinding tussen de vijver en de Jan Gijzenvaart.

Inmiddels is door het hoogheemraadschap Rijnland, als beheerder van het water, aangegeven dat zij niet akkoord gaan met het plaatsen van roosters tussen de Jan Gijzenvaart en het water in het Schoterbos. Zij vinden het uit oogpunt van ecologie niet verantwoord: de vissen, grote en kleine, moeten vrij in en uit kunnen zwemmen.

VI Presentatie Definitief Ontwerp aan Klankbordgroep en Natuurorganisaties

Op 17 februari is het Definitief Ontwerp fase 1 gepresenteerd aan de klankbordgroep, de natuurorganisaties, de egelopvang en de hengelsportvereniging.

Teven is er afgesproken dat er dit voorjaar aanvullend(seizoensgebonden) **natuuronderzoek** wordt uitgevoerd naar o.a. vleermuizen, bunzing, hermelijn en wezel en de vroedmeesterpad. In aanvulling daarop heeft de gemeente Haarlem besloten ook een broedvogelonderzoek uit te laten voeren, zodat ook over deze natuurwaarde duidelijkheid bestaat.

VII Adviescommissie

In de laatste klankbordgroep is afgesproken dat, naar het voorbeeld van de Haarlemmerhout, voor het Schoterbos een Adviescommissie Beheer en Onderhoud wordt ingesteld. In deze commissie kunnen vertegenwoordigers plaatsnemen van:

- de organisaties die in het Schoterbos zijn gevestigd;
- de omliggende wijkraden;
- de natuur- en milieuorganisaties (KNNV, IVN, Vogelwerkgroep);
- de Haarlemse Bomenwachters;
- de Egelopvang Haarlem.

Deelname is uiteraard niet verplicht. Uit de deelnemers wordt een voorzitter gekozen. Vertegenwoordigers van de gemeente en van Spaarnelanden (onderhoudspartner) hebben als deelnemer zitting in de commissie. De commissie adviseert over beheer en onderhoud van het Schoterbos en begeleidt de verdere uitwerking van de plannen.

Het participatie- en inspraaktraject is van nut gebleken voor het ontwerp. Zoals uit het Inspraakverslag blijkt zijn waar mogelijk en wenselijk aanpassingen in het ontwerp gedaan. Het gesprek in januari 2017 met de natuurorganisaties heeft ons extra alert gemaakt op een zorgvuldige uitvoering.